

Lakivaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksen johdosta yleisten alioikeuksien yhtenäistämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 8 päivältä huhtikuuta 1986 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 28.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina oikeusministeri Christoffer Taxell, kansliapäällikkö Raimo Pekkanen, lainsäädäntöjohtaja Klaus Helminen ja lainsäädäntöneuvos Juhani Hirvonen oikeusministeriöstä, eduskunnan oikeusasiamies Olavi Heinonen eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta, apulaisoikeuskansleri Jukka Pasanen oikeuskanslerinvirastosta, presidentti Curt Olsson korkeimmasta oikeudesta, presidentti Heikki Mälkki Helsingin hovioikeudesta, pormestari Kauko Kuisma Helsingin raastuvanoikeudesta, kihlakunnantuomari Sakari Tervo Hollolan tuomiokunnasta, apulaisosastopäällikkö Väinö Kiviniitty Suomen Kaupunkiliitosta, varatuomari Heikki Harjula Suomen Kunnallisliitosta edustaan samalla Finlands svenska kommunförbundet, puheenjohtaja, hovioikeuden presidentti Veikko Hämäläinen Suomen Tuomariliitosta, puheenjohtaja, pormestari Mauri Autio Suomen Kaupunkituomarien Yhdistyksestä, puheenjohtaja, kihlakunnantuomari Kalevi Nissinen Suomen Kihlakunnan- ja Käräjätuomarien Yhdistyksestä, puheenjohtaja, hovioikeudenneuvos Pertti Liesivuori Suomen hovioikeustuomarit ry:stä, varapuheenjohtaja, nimismies Matti Arola Suomen Nimismiesyhdistyksestä, puheenjohtaja, I kaupunginviskaali Pekka Noronen Suomen Kaupunginviskaaliyhdistyksestä, oikeusneuvosmies Markku Leskinen Suomen Lakimiesliitosta, asianajaja Jukka Peltonen Suomen Asianajajaliitosta, puheenjohtaja, toiminnanjohtaja Mauri Poikeljärvi Vanhien etujärjestö ry:stä, puheenjohtaja, lautamies Heikki Jalo, lautamies Eila Ruuttu, lautamies Aino Kerkkonen ja lautamies Helge Nordström Lautamiehet ry:stä, puheenjohtaja, käräjätuomari Matti Rintala Suomen Demokraattiset Lakimiehet ry:stä, oikeustieteen lisensiaatti Heikki Halila Nuoret lakimiehet ry:stä sekä professori Jouko Halila Helsingistä.

Lisäksi valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot oikeusneuvosmies Mikael Lindströmiltä ja kihlakunnantuomari, oikeustieteen tohtori Jyrki Virolaiselta.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että yleiset alioikeudet eli kihlakunnanoikeudet ja raastuvanoikeudet yhtenäistettäisiin ja muodostettaisiin kärjäoikeuksiksi.

Kärjäoikeuden kokoonpano määräytyisi käsiteltävän asian laadun perusteella. Kärjäoikeuden säännönmukaiseen kokoonpanoon kuuluisi lainoppinut tuomari puheenjohtajana ja kolme lautamiestä, joilla olisi yksilöllinen äänioikeus. Yksinkertaiset ja helpot asiat voisi puheenjohtaja käsitellä yksin. Asian laajuuden vuoksi tai muusta erityisestä syystä kärjäoikeudessa voisi olla myös toinen lainoppinut jäsen ja neljäs lautamies. Oikeudellisesti vaativia riita-asioita varten kärjäoikeus voisi toimia myös kolmen lainoppineen tuomarin erityiskokoonpanossa. Myöhemmin säädettäisiin erikseen lailla tämän kokoonpanon käyttämisalasta.

Kärjäoikeuden lainoppineina tuomareina olisivat laamanni ja käräjätuomari. Laamanni olisi samalla tuomioistuimen päällikkö. Kärjäoikeuden tuomiopiirinä olisi yksi tai useampi kunta. Kihlakunnanoikeuksien tilalle tulevien kärjäoikeuksien tuomiopiiri jaotus rakentuisi nykyiselle tuomiokuntajaotukselle.

Esitys liittyy eduskunnalle samanaikaisesti erikseen annettuun hallituksen esitykseen n:o 29 yleisten alioikeuksien tuomareiden nimitysjärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi. Ehdotusta tulee myös osaltaan täydentämään myöhemmin eduskunnalle annettava esitys oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisesta.

Lakiehdotuksen voimaantulosta säädettäisiin erikseen lailla. Tarpeelliset voimaantulo- ja siirtymäsäännökset otettaisiin eduskunnalle myöhem-

min annettavaan esitykseen alioikeuksien yhtenäistämiseen liittyväksi yksityiskohtaisemmaksi lainsäädännöksi. Hallituksen esityksen mukaan uudistus olisi tarkoituksenmukaisinta saattaa voimaan samanaikaisesti alioikeuksien tuomarien nimitysjärjestelmän ja oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisen kanssa. Uudistus voisi tulla voimaan 1990-luvun alussa.

Valiokunnan kannanotot

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluiden ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esitystä tärkeänä ja tarpeellisena. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavien huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Lakivaliokunta hyväksyy hallituksen esityksen tavoitteet ja siinä omaksutut periaatteet korostaten seuraavia näkökohtia:

Kokoonpanovaihtoehdot. Hallituksen esityksen lähtökohtana on monissa maissa toteutettu järjestelmä, jossa asiaa käsittelevän oikeuden kokoonpano voi asian laadun perusteella vaihdella. Perusteina, joilla tuomioistuimen kokoonpano määräytyy, käytetään muun muassa asian laatua, sen käsittelemisen vaatimaa aikaa, asian laajuutta, rikosasioissa tuomittavaa seuraamusta sekä rikoksen rangaistusasteikkoa. Valiokunnan mielestä oikeudenkäyntiin näin saatava joustavuus ja oikeuksien voimavarojen tarkoituksenmukainen käyttö ovat hyviä ja myönteisiä asioita.

Käräjäoikeuden peruskokoonpanoksi ehdotetaan yhtä lainoppinutta jäsentä, joka toimii puheenjohtajana, ja kolmea lautamiestä. Kokoonpanoa voidaan täydentää asian laajuuden tai erityisten muiden syiden takia toisella lainoppineella jäsenellä. Samoilla perusteilla kokoonpanoa voidaan täydentää neljännellä lautamiehellä. Valiokunta pitää näitä säännöksiä asianmukaisina. Säännökset, joiden perusteella peruskokoonpanoa voidaan täydentää, on säilytettävä joustavina, jotta oikeuskäytäntö voi muotoutua oikeusturvallisuuden takaavaksi.

Säännökset peruskokoonpanoa suppeammasta kokoonpanosta — puheenjohtaja yksinään on päätösvaltainen — ovat asiallisia.

Vaikeita riita-asioita silmällä pitäen ehdotetaan, että lailla erikseen säädettäisiin käräjäoikeuden päätösvaltaisuudesta riita-asiassa, kun käräjäoikeudessa on puheenjohtaja ja kaksi lainoppinutta jäsentä. Valiokunta pitää tätä kolmen lain-

oppineen tuomarin kokoonpanon mahdollisuutta oikeusturvallisuuden kannalta perustelluna muun muassa eräissä patentti-, tavaramerkki-, mallioikeus- ja merilain mukaan käsiteltävissä asioissa. Tämän vuoksi valiokunta katsoo, että säännös on kirjoitettava lakiin ehdotettua selkeämmin niin, ettei kolmen tuomarin kokoonpano jää kokonaan säädettävän erillisen lain varaan.

Lautamiehet. Hallituksen esityksessä ehdotetaan luottamushenkilöiden osalta järjestelmää, jonka mukaan alioikeuteen kuuluu pääsääntöisesti kolme lautamiestä, joilla on yksilöllinen äänioikeus. Ehdotus on perusteltu. Valiokunnan mielestä on tärkeätä, että lautamieskunta kokonaisuudessaan edustaa erilaisia yhteiskunnallisia näkemyksiä. Oikeuden kokoonpanoon kuuluvien luottamusmiesten lukumäärästä päätettäessä ei kuitenkaan saa tuomioistuimien riippumattomuuden huomioon ottaen pyrkiä siihen, että yhteiskunnan poliittiset voimasuhteet vaikuttaisivat siihen, ketkä kulloinkin ovat tuomioistuimen jäseniä.

Lautamiehiä koskevien yksityiskohtaisempien säännösten kirjoittamista varten on selvitettävä, miten heidän asemansa järjestetään niin, että lautamiehet keskenään ovat tasavertaisia ja että he voivat nykyistä monipuolisemmin edustaa yhteiskunnan eri ikä- ja ammattiryhmiä. Tällöin on kiinnitettävä huomiota siihen, kuuluvatko luottamushenkilöt valtiolliseen vai kunnalliseen järjestelmään, sekä palkkioon, ansionmenetykskorvauksiin ja eläke-etuihin.

Lautamiesten istuntoitehiys on järjestettävä sel-laiseksi, että he tuntevat kuuluvansa oikeuden jäseniin, mutta säilyttävät kuitenkin luottamushenkilön aseman. Valiokunnan mielestä jonkinlainen ennakkosuunnitelma kuhunkin oikeuden istuntoon osallistuvista lautamiehistä on tarpeen, mutta sen lisäksi tarvitaan joustavuutta siten, että oikeusasian erikoisvaatimukset kuten esimerkiksi asianosaisten toiskielisyys voidaan ottaa huomioon.

Kielitaitovaatimukset. Suomen kansalaisella on oikeus omassa asiassaan tai asiassa, jossa häntä kuullaan, käyttää omaa kieltään, suomea tai ruotsia. Kielilainsäädännössä on säännökset siitä, kumpaa kieltä käytetään, jos siitä ei sovita, sekä säännökset virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta. Valiokunta pitää tärkeänä, että käytännön järjestelyin huolehditaan siitä, että oikeudessa on läsnä virkamies tai luottamushenkilö, jolla on riittävä kielitaito.

Pöytäkirjan pitäjä. Useissa valiokunnan saamis- ja asiantuntijalausunnoissa on pidetty välttämät-

tömänä, että tuomioistuimessa on muissa kuin yhden lakimiehen kokoonpanossa apuna lainopinut sihteeri. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan oikeudenkäyntimenettelyn uudistamiseen tulee liittymään pöytäkirjaa ja tuomiota koskevien säännösten uudistaminen. Tarkoituksena on luopua nykyisestä suullis-pöytäkirjallisesta järjestelmästä, jolloin pöytäkirjan merkitys olisi nykyistä vähäisempi ja pöytäkirjaa voitaisiin yksinkertaistaa. Pöytäkirjaamisen ohella käytettäisiin äänittämistä. Myös tuomiota koskevat säännökset uudistettaisiin. Asiasta laadittaisiin erillinen tuomio, josta vastaisi tuomioistuimen puheenjohtaja. Tarkoituksena on edelleen, että tuomioistuin voisi itse kulloinkin käsiteltävänä olevan asian laadun perusteella ratkaista, milloin pöytäkirjan pitäjänä tulee olla oikeustieteellisen koulutuksen saanut ja milloin kansliahenkilökuntaan kuuluva henkilö.

Suunnitelmat pöytäkirjaamisen järjestämisestä ovat valiokunnan mielestä asianmukaisia. Laajemmin asiaan voidaan ottaa kantaa vasta, kun asianomaiset säännökset ovat tarkasteltavana.

Tuomioistuinharjoittelun järjestäminen. Lakimieskoulutukseen nykyisin olennaisesti kuuluva tuomioistuinharjoittelu on edelleen hallituksen esityksessä luvattuna mukaisesti säilytettävä. Harjoitteluun on sisällytettävä tuomitsemistoimintaa, jotta se antaa lakimiesharjoittelijalle tarpeelliset valmiudet.

Uudistuksen voimaantulo. Hallituksen esityksen mukaan alioikeuksien yhtenäistäminen on osa alioikeusuudistusta, joka toteutetaan useilla eri lainsäädäntöhankkeilla. Tarkoituksena on, että uudistus hakemusasioiden käsittelyä koskevaa itsenäistä ja erillistä uudistusta lukuun ottamatta saatettaisiin voimaan samanaikaisesti. Tämän vuoksi valiokunta kiirehtii lainsäädäntötoimien jatkamista ja edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että luvatut uudistusesitykset alioikeuksien yhtenäistämistä koskevista yksityiskohtaisista säännöksistä ja riita-asiaihin oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisesta annetaan eduskunnalle siten, että lainsäädäntö saadaan voimaan suunnitellulla tavalla 1990-luvun alussa.

Yksityiskohtaiset huomautukset

Oikeudenkäymiskaaren 2 luku

2:3 (4). Kuten edellä yleisperusteluissa on mainittu, valiokunnan mielestä on tarpeen, että käräjäoikeudessa voidaan vaikeissa riita-asioissa käyttää kolmen lainoppineen tuomarin kokoon-

panoa. Valiokunta katsoo, että tämän kokoonpanovaihtoehdon tulee jo tässä vaiheessa selkeästi ilmetä lakitekstistä. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että pykälän sanamuotoa täsmennetään. Tästä seuraa, että pykälän sijoitusta laissa on syytä tarkistaa siten, että siirretään riita-asiaihin käsitteitä koskevat poikkeukselliset kokoonpanosäännökset peräkkäin ja vasta niiden jälkeen sijoitetaan vastaava rikosasiain käsittelyä koskeva poikkeuksellinen kokoonpanosäännös. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 2 luvun 3 ja 4 §:n keskinäisen järjestyksen vaihtamista.

2:4 (3). Hallituksen esityksessä 2 luvun 3 §:n 1 momentissa määritellään ne rikosasiat, joissa käräjäoikeus on päätösvaltainen, kun siinä on yksin puheenjohtaja. Säännös on valiokunnan mielestä asianmukainen.

Pykälän 2 momentissa säädetään perusteista, joiden nojalla asia on kuitenkin 1 momentista poiketen käsiteltävä luvun 1 §:n mukaisessa peruskokoonpanossa. Tällaisia asioita ovat muun muassa virkarikokset, joista rangaistus on säädetty rikoslain 40 luvussa. Valiokunta katsoo, että säännös poikkeaa luonteeltaan yksityiskohtaisuutensa vuoksi lakiehdotuksen muista säännöksistä. Kun lisäksi rikoslain 40 luku tulee uudistetuksi ennen tämän lainsäädännön voimaantuloa, valiokunta ehdottaa, että puheena oleva 2 momentti poistetaan pykälästä.

Valiokunta viittaa edellä ehdottamaansa 2 luvun 3 ja 4 §:n keskinäisen järjestyksen vaihtamiseen. Näin ollen nyt puheena olevasta pykälästä tulee 2 luvun 4 §.

Voimaantulosäännös. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että lain voimaantuloa säädetäisiin erikseen. Perustuslakivaliokunta on hallituksen esityksestä n:o 29 antamassaan lausunnossa n:o 11/25.11.1986 pitänyt asianmukaisena, että lain voimaantuloa säädetään lailla eikä asetuksella, mihin hallituksen esityksessä käytetty sanamuoto myös antaisi mahdollisuuden. Sen vuoksi perustuslakivaliokunta on esittänyt kahden hallituksen esityksessä n:o 29 olevan voimaantulosäännöksen täsmentämistä. Tähän viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että myös nyt puheena olevan lakiehdotuksen voimaantulosäännös täsmennetään.

Edellä olevan perusteella valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan oikeudenkäymiskaaren 1 luvun 5 § ja 6 luku,
 sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 5 § 27 päivänä huhtikuuta 1868 annetussa laissa ja 6 luku 23 päivänä huhtikuuta 1976 annetussa laissa (350/76),
muutetaan 1 luvun 1—3 § ja 2 luku sekä 23 luvun otsikko ja 1 ja 2 §,
 sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 1—3 § mainitussa 23 päivänä huhtikuuta 1976 annetussa laissa, 2 luku 30 päivänä toukokuuta 1980 annetussa laissa (396/80) sekä 23 luvun otsikko ja 1 § 23 päivänä toukokuuta 1969 annetussa laissa (323/69) ja 2 § mainitussa 27 päivänä huhtikuuta 1868 annetussa laissa, sekä
lisätään 1 lukuun siitä mainitulla 23 päivänä huhtikuuta 1976 annetulla lailla kumotun 4 §:n tilalle uusi 4 § sekä lakiin siitä mainitulla 27 päivänä huhtikuuta 1868 annetulla lailla kumotun 3 luvun tilalle uusi 3 luku seuraavasti:

1 luku

Yleisistä tuomioistuimista

1—4 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Päätösvaltaisuudesta

1 ja 2 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 (4) §

Riita-asiassa käräjäoikeus on sen mukaan kuin lailla säädetään päätösvaltainen myös, kun siinä on puheenjohtaja ja kaksi lainoppinutta jäsentä (poist.).

4 (3) §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)
 (2 mom. *poist.*)

5—7 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Käräjäoikeudesta

1 ja 2 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

23 luku

Äänestamisestä

1 ja 2 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Tämän lain voimaanpanosta säädetään erikseen *lailla*.

Helsingissä 13 päivänä tammikuuta 1987

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Rehn, varapuheenjohtaja Urpilainen, jäsenet Alaranta, Alm-

gren, Arranz, Jansson, Katkinen, Kulhia, Kuoppa, J. Mikkola, Pelttari, Särkijärvi, Turpeinen, Tykkyläinen ja Valtonen sekä varajäsen Kärhä.

Vastalause

Hallituksen esitystä yleisten alioikeuksien yhtenäistämistä koskevaksi lainsäädännöksi käsiteltäessä on ollut erityisenä ongelmana se, että kansanedustajat eivät ole tienneet, millaisissa tilanteissa tullaan käyttämään hallituksen esittämiä erilaisia tuomioistuinkokoonpanoja. On kummallista, miksei hallitus voinut antaa nyt käsitellyssä olevaa esitystä yhtäaikaan oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista (mm. riita-asioiden valmistelu) koskevan esityksen kanssa, kuten eduskunnan hyväksymässä toivomusaloitteessa (n:o 4/1975 vp.) esitettiin meneteltäväksi. On vaikea hyväksyä yhden tuomarin suorittamaa riita-asiain valmistelua ja päättämistä tai kolmen tuomarin kokoonpanoa, kun ei tiedä, mitä asioita ja millaisin muodoin nämä kokoonpanot käsittelevät. Eduskunta yritetään etukäteen panna sitoutumaan tiettyyn muotoon ilman riittävää selvyyttä itse asioista ja niiden käsittelyn muodolle asettamista vaatimuksista.

Kun kuitenkin on pakko ottaa kantaa asioiden käsittelyn muotoon tuntematta, millaisia ovat eri kokoonpanoissa käsiteltävät asiat, on tartuttava niihin perusteisiin, jotka esityksestä ilmenevät.

Yhden tuomarin järjestelmä on suomalaisessa oikeudenkäytössä vieras. Presidentti Kekkonen antoi vuonna 1970 Lakimies-lehdelle huomiota herättäneen haastattelun, jossa hän painotti sitä, miten tärkeätä on palauttaa kansalaisten usko ja luottamus tuomioistuinlaitokseen. Tuolloin oli juuri ilmestynyt tutkimus, jossa oli käynyt ilmi kansalaisten tuomioistuimia kohtaan tuntema epäluottamus. Tilanne saattaa tänä päivänä olla muuttunut, mutta yhden tuomarin järjestelmän käyttöönotto ei ole varmasti omiaan helpottamaan tuomioistuinlaitoksen ja kansalaisten välisen suhteiden myönteistä kehitystä. Jo toteutettujen lainuudistusten perusteella melkoinen määrä nykyisin lakimiespuheenjohtajan ja lautakunnan tai kolmen tuomarin kokoonpanossa käsitellyistä asioista menisi yhden tuomarin käsitellyyn. Esimerkiksi lapsen huoltoa ja tapaamis oikeutta koskevat asiat muuttuisivat hakemusasioina yhden tuomarin käsiteltäviksi.

Maallikoiden läsnäolo ja lainoppineiden tuomareiden kanssa käyty keskustelu tuskin hidastaa asioiden käsittelyä niin paljon, että tämän takia olisi tarpeen siirtyä yhden tuomarin järjestelmään. Maallikoiden mukanaoloa ei sovi väheksyä monestakaan syystä; edellä mainittu tuomioistuinlaitoksen yhteys kansalasiin on yksi niistä, toinen on heidän "terveen järkensä" tuoma

mahdollisuus päästä monesti "pieneksi" leimatussa liikenneasiassa ratkaisuun, joka vastaa hyvin yleistä oikeustajua. Asianosaistenkin on helpompi hyväksyä ratkaisu, jos sitä tekemässä on ollut henkilöitä, joihin he voivat helpommin samaistua kuin lainoppineeseen tuomariin. Maallikoiden osallistumista pientenkin ja erityisesti pienten asioiden käsittelyyn tulee rohkaista. Se vähentää juristien mahdollisia kuvitelmia omasta paremmuudestaan. Kansalaisten laajaa osallistumista yhteiskunnallisten ratkaisujen tekoon, joita oikeuden tuomiotkin tietyllä tavalla ovat, on pidettävä myönteisenä toimintana, jota nykyisin pyritään monella tavalla edistämään esim. kuntien puolelta. Maallikoiden mukanaolo tuomioistuimissa ei ole päätöksenteon ehdoton edellytys, mutta sillä on niin paljon myönteisiä vaikutuksia, että sitä pitää kaikin tavoin edistää.

Lautamiesten mukanaolo tuomioistuimissa on siis aina perusteltua. Pienissä rikosasioissa, joista ei voi seurata enempää kuin kaksi vuotta vankeutta, ja vähemmän vaativissa riita-asioissa lautamiesten määrä voi olla kaksi. Vaativammassa jutuissa tarvitaan enemmän, viisi lautamiestä.

Vähemmän vaativissa riita- ja rikosasioissa ei liene tarvetta kuin yhteen lakimiesjäsenen tuomioistuinkokoonpanossa. Muissa asioissa kaksi lakimiesjäsentä on tarpeen. Tämä on perusteltua siksi, että vaativammassa jutuissa kahden lakimiehen näkemysten vaihto tuo myös lautamiehille monipuolisemman kuvan asian luonteesta ja parantaa oikeusturvaa. Lakimiesjäsenen keskinäiseen keskusteluun ja pohdiskeluun on myös usein tarvetta. Pöytäkirjan pitämiseen tarvitaan joka tapauksessa lakimiestä eikä tämän tärkeän tehtävän uskominen lakimiesharjoittelijalle ole läheskään aina perusteltu ratkaisu. Lisäksi tuomioistuinharjoittelijatkin tarvitsevat ohjausta tehtävässään.

Kahden lakimiesjäsenen ja viiden lautamiehen kokoonpanoa ei voida nykyiseen kihlakunnan-oikeuteen verrattuna pitää mitenkään liian raskaana. Maallikoiden osallistumista päätöksentekoon tärkeimmissä rikosasioissa ja vaikeimmissa riita-asioissa on vain harva vastustanut, kun riita-asiatkin usein koskevat perheoikeudellisia kysymyksiä, työsuhdetta tai kauppa- ja valvoiteoikeudellisia riitoja, joissa asianosaisista ainakin toinen on kuluttajan asemassa. Asiantuntijoilla täydennettynä tai asiantuntijoita kuullen oikeuden olisi mahdollista ratkaista muutkin asiat edellä mainitussa kokoonpanossa.

Asiantuntijoiden kuulemismahdollisuus olisi ylipäänsä hyödyllinen alioikeuksien käytössä.

Maallikoiden täysivaltainen jäsenyys tuomioistuimen kokoonpanossa edellyttää sitä, että heille turvataan mahdollisuudet valmistautua jutun käsittelyyn etukäteen, kuten lakimiestuomarit tekevät tänäkin päivänä. Lautamiesten mahdollisuus

det osallistua jutun käsittelyyn täysipainoisesti ovat asiakirjojen puuttumisen (mm. poliisitutkintapöytäkirja) takia olleet rajalliset.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan oikeudenkäymiskaaren 1 luvun 5 § ja 6 luku, sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 5 § 27 päivänä huhtikuuta 1868 annetussa laissa ja 6 luku 23 päivänä huhtikuuta 1976 annetussa laissa (350/76),

muutetaan 1 luvun 1—3 § ja 2 luku sekä 23 luvun otsikko ja 1 ja 2 §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 1—3 § mainitussa 23 päivänä huhtikuuta 1976 annetussa laissa, 2 luku 30 päivänä toukokuuta 1980 annetussa laissa (396/80) sekä 23 luvun otsikko ja 1 § 23 päivänä toukokuuta 1969 annetussa laissa (323/69) ja 2 § mainitussa 27 päivänä huhtikuuta 1868 annetussa laissa, sekä

lisätään 1 lukuun siitä mainitulla 23 päivänä huhtikuuta 1976 annetulla lailla kumotun 4 §:n tilalle uusi 4 § sekä lakiin siitä mainitulla 27 päivänä huhtikuuta 1868 annetulla lailla kumotun 3 luvun tilalle uusi 3 luku seuraavasti:

1 luku

Yleisistä tuomioistuimista

1—4 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku

Päätösvaltaisuudesta

1 §

Käräjäoikeus on päätösvaltainen, kun siinä on kaksi lainoppinutta jäsentä, joista toinen toimii puheenjohtajana, ja viisi lautamiestä.

Väbäisissä riita-asioissa ja rikosasioissa, joista voi seurata enintään kaksi vuotta vankeutta, käräjäoikeus on päätösvaltainen, kun siinä on lainoppinut puheenjohtaja ja kaksi lautamiestä, jolleivät erityiset syyt vaadi 1 momentin mukaista päätösvaltaisuuutta.

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

2 §

Riita-asiaiden valmistelussa (*poist.*) käräjäoikeudessa on vain puheenjohtaja.

3 ja 4 §

(*Poist.*)

3—5 (5—7) §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

3 luku

Käräjäoikeudesta

1 ja 2 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

23 luku

Äänestämisestä

1 ja 2 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 13 päivänä tammikuuta 1987

Mikko Kuoppa

Pirkko Turpeinen